

Ks. D-r J. REŠEČ.

**KAROTKI
KATECHIZM
DLA
BIELARUSAŮ - KATALIKOŮ.**

WILNIA :: :: :: 1927 h.

Ks. D-r J. REŠEĆ.

K A R O T K I
K A T E C H I Z M

DLA
BIEŁARUSAŬ-KATALIKOŬ.

*** * ***

**Pierahleđžany adumysławaj Kami-
sijaj pry Wilenskaj Mitropalitskaj Kuryi
i wydany koštam J. E. Arcybiskupa Mitra-
palita Wilenskaha.**

WILNIA 1927.
Bielaruskaja Drukarnia Im. Fr. Skaryny.

Nihil obstat
(—) D-r LEO PUCIATO
libr. censor.

Vilnae, 22.VI. 27 an.

I m p r i m a t u r.

+ ROMUALDUS
Archiepiscopus Vilnensis.

Vilnae, die 11.VII. 1927 an.

Nr. 1784.

I. PACIERY

Znak kryža światoha.

† U imia Ajca i Syna i Ducha Światoha. Amen.

Malitwa Chrystusawaja.

Ojča naš, katory jość u niebie. Śwacisia imia Twajo. Pryjdzі władarstwa Twajo. Budź wola Twaja, jak na niebie, tak i na ziamli. Chleba našaha štodziennaha daj nam siańnia. I adpuści nam hrachi našy, jak i my adpuščajem winawatym našym. I nie ũwadzi nas u pakusu, ale zbaŭ nas ad złoha. Amen.

Anielskaje prywitańnie.

Prywitana budź, Maryja, poŭnaja łaski, Pan z Taboju, bahasłaŭlena Ty miż žančynaŭ i bahasłaŭlen płod ułońnia Twajho, Jezus. Świataja Maryja, Maci Boża, malisia za nas hrešnych, ciapier i ũ časinu śmierci našaj. Amen.

Skład Apostalski.

1. Wieru ů Boha Ajca Usiomahutnaha, Stwaryciela nieba i ziamli. 2. I ů Jezusa Chrystusa, Syna Jaho adzinaha, Pana našaha. 3. Katory pačaŭsia z Ducha Swiatoha, naradziŭsia z Maryi Dziewy. 4. Zamučany pry Ponskim Piłatu, ukryżawany, pamior i pachawany. 5. Zyjšoŭ da piekła, treciaha dnia paŭstaŭ z umioršych. 6. Uzyjšoŭ u nieba, siadzić prawaruč Boha Ajca Usiomahutnaha. 7. Adtul pryjdzie sudzić żywych i pamioršych. 8. Wieru ů Światoha Ducha. 9. Światy Kaścioł Katalicki, łučnaść światych. 10. Adpuščeńnie hrachoŭ. 11. Z umioršych paŭstańnie. 12. Życio wiečnaje. Amen.

Dziesiać Bożych prykazańniaŭ.

Ja twoj Boh, katory wywieŭ ciabie z ziamli Ehipskej, z domu niawoli.

1. Nia miej inšych bahoŭ aproč Mianie.
2. Nia ůżywaj Imieńnia Bożaha nadaremna.
3. Pomni dzień światy światkawać.
4. Paważaj baćku twajho i matku twaju.
5. Nie zabiwaj.
6. Nie čużałoż.
7. Nie kradzi.
8. Nia świedč falšywa na bliźniahaswajho.
9. Nie pažadaj žonki čužoj.
10. Nie prahni ničoha, što nie twajo.

**Lubi Boha ũsim sercam, usiej dušoj,
usiej dumkaj i ũsiej siłaj swajej, a bližniaha
swajho, jak samoha siabie.**

— —

**Chwała Ajcu i Synu i Duchu Światomu,
jak było spradwieku, ciapier i zaŭsiody i na
wieki wiečnyja. Amen.**

Boža, budź miłaserny mnie hrešnamu.

— —

**(Haworačy paciery možna prapuskać usie za-
hałoŭki i ličby, aproč tolki zahałoŭku i ličbaŭ u
Dziesiaci Bożych prykazańniach).**

II. KATECHIZM AHULNY.

Čatyry waźniejšyja praŭdy wiery.

1. Jość Boh. 2. Boh jość sprawiadliwy. 3. Boh jość adzin u troch asobach. 4. Syn Boży staŭsia čaławiekam i pamior za nas na kryży.

Piać kaścielnych prykazańniaŭ.

1. Ustanoŭlenyja światy świątkawać.
2. U niadzielu i świata Imšy światoj słuchać.
3. Zahadanyja pasty paścić.
4. Najmienš raz u hod prystupać da Sakramentu Pakuty i kala Wialikadnia da światoj Eucharystyi.
5. Časam zaбаронienym uračystaha šlubu i wiasiella nie spraŭlać.

Siem światych Sakramentaŭ.

1. Chrost. 2. Kryżmawańnie. 3. Eucharystyja. 4. Pakuta. 5. Kapłanstwa. 6. Żanimstwa. 7. Apošniaje namaščeńnie.

Dary Ducha Światoha.

1. Mudraść. 2. Rozum. 3. Rada. 4. Muźnaść. 5. Umiełaść. 6. Paboźnaść. 7. Boha-bojnaść.

Piać warunkaŭ Sakramentu Pakuty.

1. Rachunak sumleńnia. 2. Źal za hra-
chi. 3. Pastanowa paprawy żyćcia. 4. Ščy-
raja spowiedź. 5. Naprawa kryŭdy Bohu
i bliźniamu.

Siem hrachou hałoŭnych.

1. Pycha. 2. Prahawitaść. 3. Niačystaść.
4. Hnieŭ. 5. Abžorstwa i pjanstwa. 6. Za-
widnaść. 7. Laniŭstwa.

Hrachi kličačyja pomsty Božaj.

1. Samawolnaje zabojstwa. 4. Hrech
sadowski. 3. Kryŭda ŭdawy i siraty. 4. Za-
dziaržańnie naležnaj zapłaty.

Hrachi proci Ducha Św.

1. Nadmiernaja nadzieja na miłaserdzie
Božaje biaz dobrych čynaŭ. 2. Bieznadziej-
naść zbaŭleńnia abo rospač. 3. Spraciŭleń-
nie paznanaj praŭdzie wiery. 4. Zawidnaść
łaski Božaj bliźniamu. 5. Zakamianiełaść
u hrachoch. 6. Adkładańnie pakuty aź da
śmierci.

Hrachi čužyja z našaj winoj.

1. Zahadawać hrašyc. 2. Da hrechu
namaŭlać. 3. Hrech naraić. 4. Da hrechu
pamahać. 5. Na hrech pazwolić. 6. Hrech
pachwalić. 7. Hrech baranić. 8. Hrechu nie
karać. 9. Na hrech zamaŭčać.

Najważniejszyja chryścijanskija Źczynki.

1. Malitwa. 2. Post. 3. Dareńnie Źbohich.

Dobryja Źczynki dzieła duży bliźniaha.

1. Hrešnaha napaminać. 2. Ciomnaha nawućać. 3. Pytajućym dobra raić. 4. Sumnaha paciešyć. 5. Prykraść ciarpliwa znosić. 6. KryŹdu sercam darawać. 7. Za żywych i pamioršych malicca.

Dobryja Źczynki dzieła ciela bliźniaha.

1. Hałodnaha nakarmić. 2. Zasmahšaha napaić. 3. Nahoha pryadzieć. 4. Padarožnaha Ź dom pryniać. 5. Chworaha adwiedać. 6. Wiaźnia Źspamahćy. 7. Niabošćyka pachawać.

Try cnoty Bożyja (teolohičnyja).

1. Wiera. 2. Nadzieja. 3. LuboŹ.

Ćatyry asnaŹnyja cnoty.

1. Razważnaść. 2. Sprawiadliwaść. 3. Strymliwaść. 4. Mużnaść.

Rady ewanhieličnyja.

1. Dabrawolnaja Źbohaść. 2. Daśmirt-naja ćystaść. 3. PoŹnaja pasłušnaść.

Apošnija rećy, jakija zaŹsiody treba pomnić.

Śmierć — Sud — Nieba — Piekła.

III. KATECHIZM PADRABIAZNY.

1. Ustupnyja pytańni.

Pytańnie: Ab čym kožny čaławiek pierš-na-pierš wiedać pawinien?

Adkaz: Kožny čaławiek pierš-na-pierš pawinien wiedać ab tym, na što jaho Boh stwaryŭ.

P. A na što Boh stwaryŭ čaławieka?

A. Boh stwaryŭ čaławieka na toje, kab čaławiek Jaho znaŭ, lubiŭ, spaŭniaŭ Jaho-nuju wolu, a pa śmierci ŭ niebie z Im wiečna i ščaśliwa żyŭ.

P. Jak-ža čaławiek zdabudzie dla siabie wiečnaje ščaście?

A. Čaławiek zdabudzie dla siabie wiečnaje ščaście swaim dobrym życiom na he-tym świecie.

P. A kali życie čaławieka budzie dobraje?

A. Życie čaławieka budzie dobraje tady, kali wiera jahonaja i pastupki dobrymi budú.

P. A dzie koratka wyrażana našaja wiera?

- A. Naša wiera wyrażana ů Składzie Apostalskim.
- P. Dyk jakaja wiera budzie dobraja?
- A. Wiera budzie dobraja taja, katoraja zhodnaja sa Składam Apostalskim i z nawukaj Katalickaha Kaścioła.
- P. A kali našyja pastupki dobrymi buduć?
- A. Našyja pastupki buduć dobryja tady, kali jany zhodny z prykazańniami Bożymi i kaścielnymi.

2. Ab Bohu.

- P. Chto heta jość Boh?
- A. Boh — heta iość istota najdas'kanalšaja, Stwaryciel i Waładar nieba i ziamli.
- P. Dzie jość Boh?
- A. Boh jość usiudy: na niebie, na ziamli i na kożnym miejsy.
- P. A čamu my Boha nia widzim, kali Jon jość usiudy?
- A. Nia widzim my Boha tamu, što Boh jość Ducham.
- P. Čamu my zawiom Boha wiečnym?
- A. Zawiom my Boha wiečnym, bo Boh nia maje ni pačatku, ni kanca: Jon zaŭsiody byŭ, jość i budzie.
- P. Ci Boh usio znaje?
- A. Boh usio znaje, Jon bačyć nawat dumki ludzkija.
- P. A ci Boh jość sprawiadliwy?
- A. Tak, Boh jość sprawiadliwy: Jon za do-

bryja čyny daje ludziam naharodu, a za złyja — karu.

P. A što znača: Boh jość usiomahutny?

A. Heta znača, što Boh moža zrabić usio, što choča.

P. A što znača: Boh jość stwaryciel?

A. Heta znača, što Boh uwieś świat stwaryŭ z ničoha.

P. Ci Boh jość tolki adzin?

A. Tak, Boh jość adzin, ale ŭ troch asobach.

P. A jak zawucca Boskija asoby?

A. Boskija asoby zawucca: Boh Ajciec, Boh Syn i Boh Duch Światy.

P. Ci z hetych troch Boskich asobaŭ jość katoraja staršaja, rozumniejšaja, abo lepšaja?

A. Usie hetyja Božyja asoby ŭwa ŭsim sabie roŭnyja.

3. Anioły. Pieršyja ludzi.

P. Chto miż tworaŭ Božych zajmaje waźniejšaje miejsca?

A. Miż tworaŭ Božych zajmajuć waźniejšaje miejsca Anioły i ludzi.

P. Chto heta jość Anioły?

A. Anioły — heta jość duchi čystyja, rozumnyja, katoryja słužać Bohu i ścierać nas ad złoha.

P. Ci ŭsie Anioły byli wiernymi Bohu?

- A. Anioły nia ũsie byli wiernymi Bohu: niekatoryja z ich sahrašyli.
- P. Što stałasia z Aniołami, katoryja sahrašyli?
- A. Anioły, katoryja sahrašyli, stracili łasku Božuju i zasłužyli na wiečnuju karu.
- P. Jak jany nazywajucca?
- A. Jany nazywajucca złymi duchami, abo šatanami.
- P. Čhto heta jość čaławiek?
- A. Čaławiek — heta jość istota razumnaja, jakaja składajecca z dušy i cieła.
- P. Što heta jość duša?
- A. Duša — heta jość duch nieśmiarotny, praz jaki čaławiek żywie, čuje, dumaje i wolnuju wolu maje.
- P. Skolki spačatku Boh stwaryŭ ludziej?
- A. Spačatku Boh stwaryŭ dwoje ludziej: Adama i Ewu.
- P. Na što Boh stwaryŭ ludziej?
- A. Boh stwaryŭ ludziej, na toje, kab jany Boha znali, chwalili i wierna jamu słužyli, a pa śmierci atrymali wiečnaje ščaście ■ niebie.
- P. Jakimi Boh stwaryŭ pieršych ludziej?
- A. Boh stwaryŭ pieršych ludziej u stanie łaski i ščaśliwaści. Nia mieli jany achwoty da złoha, praca nia była im ciažkoj, wolnyja jany byli ad chwarob i śmierci.
- P. Ci hetyja ũsie dary Božyja pieršyja ludzi atrymali tolki dla siabie?

A. Nie, hetyja dary Božyja pieršyja ludzi atrymali nia tolki dla siabie, ale takža i dla ũsiaho rodu ludzkoha.

P. Ci pieršyja ludzi wytrywali ũ hetym stanie?

A. Nie, pieršyja ludzi ũ hetym stanie nia wytrywali: jany sahrašyli niepaslušnašciaj.

P. U čym pieršyja ludzi nie pasłuchali Boha?

A. Boh pieršym ludziam pad karaj šmierci zabaraniŭ ješci płady z adnaho drewa. Jany-ž, idučy za padšeptam šatana, Boha nie pasłuchali: płady z zabaronienaha drewa jeli i praz heta ciažka zhrašyli.

P. Jak zawiecca heny hrech pieršych ludziej.

A. Hrech pieršych ludziej zawiecca hrecham pierwarodnym.

P. Jakaja kara spatkała pieršych ludziej za niepaslušnašć Bohu?

A. Pieršyja ludzi za niepaslušnašć Bohu stracili łasku Božuju i prawa da Nieba. Abudziłasia ũ ich skłonnašć da złoha, praca stałasia im ciažkoj, musili ciarpieć i ũrešcie ũmirać.

P. Ci tolki pieršym ludziam zaškodziŭ hrech pierwarodny?

A. Hrech pierwarodny nia tolki im zaškodziŭ, ale i ũsim ludziam, bo kažny z nas rodzicca ũ hetym hrech.

P. Ci kaho ■ ludziej abminuŭ hrech pierwarodny?

A. Adna tolki Najŝwiaciejšaja Dziewa Maryja nia mieła hrechu pierwarodnaha.

P. A chto nas zbawiŭ i wiarnuŭ da łaski Boŝaj?

A. Zbawiŭ nas i wiarnuŭ da łaski Boŝaj Jezus Chrystus — Syn Boŝy.

4. Jezus Chrystus—Zbaŭca ŝwietu.

P. Chto heta joŝć Pan Jezus?

A. Pan Jezus — heta joŝć druhaja asoba Najŝwiaciejšaj Trojcy, Syn Boŝy, katory staŭsia čaławiekam i pamior za nas na kryŝy.

P. Ci Syn Boŝy staŭŝysia čaławiekam pierastaŭ być Boham?

A. Nie, staŭŝysia čaławiekam Syn Boŝy nie pierastaŭ być Boham, ale złučyŭ u sobie dŝwie natury: boskuju i ludzkuj.

P. Dyk kim-ŝa ciapier joŝć pan Jezus?

A. Pan Jezus joŝć razam Boham i čaławiekam.

P. Ci Pan Jezus mieŭ pačatak?

A. Jak čaławiek — P. Jezus mieŭ pačatak, ale jak Boh — Jon joŝć spradwieku.

P. Ad kaho P. Jezus maje cieła ludzkoje?

A. P. Jezus maje ludzkoje cieła ad Najŝwiaciejšaj Maryi.

P. Ci Najŝwiaciejšaja Dziewa Maryja joŝć Matkaj Boŝaj?

A. Tak, bo z Jaje naradziŭsia Syn Boży.

P. A dzie naradziŭsia P. Jezus?

A. P. Jezus naradziŭsia ũ Palestynie, u krai żydoŭskim, u miastečku Betlejem.

P. Ci światy Jozef byŭ ajcom P. Jezusa?

A. Nie, światy Jozef byŭ tolki apiakunom, bo P. Jezus pačaŭsia z Ducha światoha.

P. A dzie żyli św. Jozef z Matkaj Boskaj?

A. Sw. Jozef z Matkaj Bożaj żyŭ u miastečku Nazarecie, dzie byŭ ichny dom.

P. Ci doŭha żyŭ P. Jezus u Nazarecie?

A. P. Jezus żyŭ u Nazarecie da 30 hadoŭ swajho żyćcia.

P. Što rabiŭ P. Jezus, pakinuŭšy Nazaret?

A. Pakinuŭšy Nazaret P. Jezus pačaŭ nawučać ludziej.

P. Ci pry nawučańni ludziej mieŭ P. Jezus pamacnikoŭ?

A. Tak, mieŭ. Zwalisia jany Apostołami i wučniami P. Jezusa.

P. Skolki p. Jezus wybraŭ Apostołaŭ?

A. Jezus wybraŭ dwanacca Apostołaŭ.

P. Ci doŭha hetak wučyŭ P. Jezus?

A. Try hady.

P. Pa čym ludzi paznali, što Chrystus jość Boham i nawuka Jaho praŭdziwaja?

A. Što Chrystus jość Boham i što nawuka jaho praŭdziwaja, ludzi paznali pa cudach jahonych.

P. Ci ũsie ludzi ũwieryli ũ Pana Jezusa?

A. Nie, nia ũsie, znajšlisia nawat takija, ťto asudzili P. Jesuza na ťmierć i ũkryťawali Jaho.

P. Za kaho P. Jezus pamior na kryťy?

A. P. Jezus pamior na kryťy za nas hrešnych.

P. ťto praz swaju muku i ťmierć Chrystus ludziam wysłuťyũ?

A. Chrystus praz swaju muku i ťmierć adciarpieũ za ludziej prad Boham i hetak wiarnuũ im straćanuju kaliť łasku.

P. ťto było z Chrystusam paťla ťmierci?

A. Paťla ťmierci Duťa Chrystusa zstupiła ũ atchłani adwiedać duťy sprawiadliwych, a ciela Jahonaje było pachawana ũ hrobie, skul na treci dzień aťyũťy ũstaũ.

P. ťto rabiũ P. Jezus paťla swajho ũskrosu?

A. Paťla swajho ũskrosu Chrystus praz 40 dzion pakazawaũsia swaim wućniani, ućwiardťaũ ich u wiery i apōstalstwie, a pa saraku dniach uťyťoũ u nieba.

P. Ci wierniecca kali Chrystus iznoũ na ziamlu?

A. Chrystus wierniecca na ziamlu pry kan-
cy ťwietu sudzić ťywych i pamiorťych.

5. Kaťcioł.

P. Kamu dawieryũ Pan Jezus ťcierahćy i paťyrać swaju nawuku?

A. Pan Jezus ťcierahćy i paťyrać swaju nawuku darućyũ Apostołam i ich nastupnikam.

P. Chto z Apostalaŭ byŭ staršy?

A. Z Apostalaŭ byŭ staršy św. Piotra.

P. Našto Pan Jezus naznačyŭ światoha Piotru staršym?

A. Pan Jezus naznačyŭ św. Piotru staršym, kab jon kirawaŭ usim Kaściołam.

P. Z jakich sloŭ Chrystusa možam sudzić ab staršynstwie św. Piotry?

A. Chrystus jamu skazaŭ: „Ty jość Piotra (hetaznača: kamień, skała), na hetaj skale zbuduju Kaścioł moj i waroty (znača: siły) piekła nie pieramohuć jaho. — Tabie dam klučy waładarstwa niabiesnaha i što-tolki źwiažaš na ziamli, budzie źwiazana i ũ niebie, a što-tolki raźwiažaš na ziamli, budzie raźwiazana i ũ niebie“. (Mat. XVI, 13—19).

P. Što-ž heta jość Kaścioł?

A. Kaścioł — heta jość hramada wiernych chryścijan, jakija wyznajuć adny praŭdy wiery, pryjmajuć adny i tyja samyja sakramenty i pasłušny haławie Kaścioła—Papieżu.

P. Jaki Kaścioł jość praŭdziwy?

A. Praŭdziwym Kaściołam jość Kaścioł Katalicki, bo jon jość adziny, światy, paŭsiudny i apostalski.

P. Chto prawić usim Kaściołam Katalickim?

A. Usim Katalickim Kaściołam prawić Biskup Rymski abo Papież.

P. Čamu Papież maje hetakuju ŭładu?

A. Bo Papiež jość nastupnikam świato-
ha Piotry.

P. Ci moža kali Papiež kirujučy Kaściołam
zbludzić u wiery?

A. Papiež jak kiraŭnik Kaścioła, nawučajučy
wiery i abyčajnaści, nikoli zbludzić nia
moža i zatym zawiecca niepamylny.

P. Da jakoha Kaścioła my naležym?

A. My naležym da Kaścioła Rymska-Ka-
talickaha.

6. Apošnija rečy.

P. Jakija jość apošnija rečy čaławieka?

A. Apošnimi rečami čaławieka budú:
śmierć, sud, nieba, abo piekła.

P. Što heta jość śmierć?

A. Śmierć — heta jość razłuka duży z cie-
łam.

P. Kudy idzie duša pa śmierci?

A. Duša pa śmierci idzie na sud Boży.

P. Skolki разоŭ Boh budzie sudzić ludziej?

A. Dwa razy: pieršy raz—zaraz pa śmierci
kožnaha čaławieka, a druhi raz — usich
ludziej na apošnim sudzie pry kancy
świetu.

P. Kudy Boh pasyła je dušu pa pieršym sudzie?

A. Boh pasyła je dušu pa pieršym sudzie
abo ũ nieba, abo ũ piekła, abo ũ čyściec.

P. Kali duša idzie ũ čyściec?

A. Duša idzie ũ čyściec tady, kali čaławiek
umiraje ũ hrechu zwyčajnym (małym),

abo kali za hrachi swaje jašče nie adpakutawaŭ.

P. Ci doŭha duša prabywaje ŭ čyscy?

A. Duša prabywaje ŭ čyscy aŭ pakul nie adbudzie naznačanaŭ sabie kary.

P. Ci možam my tut na ziamli pamahčy dušam čyscowym?

A. Tut my možam pamahčy dušam čyscowym, achwiarujučy za ich swaje malitwy, dobryja ŭčynki, a pieradusim Imšu św.

P. Što heta jość nieba?

A. Nieba — heta jość miejsca wiečnaha ščaćcia, dzie duży sprawiadliwych ahladajuć Boha.

P. Što heta jość piekła?

A. Piekła — heta jość miejsca wiečnaja kary, jakuju cierpieć ciaŭka hrešnyja ludzi, pamioršyja biez pakuty.

P. Što treba rabić, kab uścierahčysia piekła, a zasłuŭyć na nieba?

A. Kab uścierahčysia piekła, a zasłuŭyć na nieba, treba spaŭniać Wolu Boŭžu i bierahčy prykazaŭni.

7. Prykazaŭni Boŭŭyja.

P. Skolki jość prykazaŭniaŭ Boŭŭych?

A. Dziesiać.

P. Čamu jany zawucca Boŭŭymi?

A. Jany zawucca Boŭŭymi, bo ich sam Boh daŭ kališ Majŭŭešu na hary Synaj, a pašla Jezus Chrystus ich paćwiardziŭ.

- P. A našto dadzieny prykazańni Božyja?
- A. Prykazańni Božyja dadzieny na toje, kab
čalawiek wiedaŭ, jak spaŭniać wolu Bo-
žuju i jak żyć na hetym świecie.
- P. Jakoje jość pieršaje prykazańnie Bo-
žaje?
- A. Nia miej inšych bahoŭ aproč Mianie.
- P. Čaho zabaraniaje pieršaje prykazańnie?
- A. Jano zabaraniaje: niedawierstwa, bałwa-
chwalstwa, waražby, znacharstwa i ũsia-
lakich zababonaŭ.
- P. Jakoje jość druhoje prykazańnie Bo-
žaje?
- A. Nia ũżywaj Imieńnia Božaha nadaremna.
- P. Čaho zabaraniaje druhoje prykazańnie?
- A. Jano zabaraniaje źniewažać Božaje Imia.
- P. A chto źniewažaje Imia Božaje?
- A. Božaje Imia źniewažaje toj, chto wyha-
warawaje jaho biez patreby, biez pašany,
prysiahajučy falšywa i nie spaŭniajučy
taho, što Bohu šlubawaŭ.
- P. Jakoje jość treciaje prykazańnie?
- A. Pomni dzień światy światkawać.
- P. Čaho nia možna rabić u niadzielu
i świata?
- A. U niadzielu i świata nia možna rabić
raboty, jakuju zabaraniaje Kaściol.
- P. Jakoje jość čaćwiertaje prykazańnie?
- A. Pawažaj baćku twajho i matku twaju.
- P. Što heta znača: pawažać baćku i matku?
- A. Heta znača: lubić, šanawać i słuchać ich.

P. Ci treba sluchać baćkoŭ?

A. Treba sluchać, kali nie zahadawajuć rabić čaho drenaha.

P. Kaho jašče šanawać treba aprača baćkoŭ?

A. Aprača baćkoŭ treba jašče šanawać usich staršych.

P. Jakoje jość piataje Božaje prykazanie.

A. Nie zabiwaj.

P. Ci piataje prykazanie tolki zabiwać zabaraniaje?

A. Piataje prykazanie zabaraniaje nia tolki zabiwać, ale nawat bić i ździekawacca.

P. Jakoje jość šostaje Božaje prykazanie?

A. Nie čužalož.

P. Čaho zabaraniaje šostaje prykazanie?

A. Jano zabaraniaje brydkich pastupkaŭ, hutarak, słoŭ, pieśniaŭ, dumak i ŭsialakaj raspusty.

P. Jakoje jość siomaje Božaje prykazanie?

A. Nie kradzi.

P. Što heta znača: krašci?

A. Krašci — heta znača zabirać čužuju reč biaz wiedama i zhody taho, da kaho jana naležyć.

P. Ci znajšoŭšy jakuju reč treba jaje addać?

A. Tak, treba jaje addać tamu, čyja jana jość.

P. Ci siomaje prykazanie zabaraniaje tak-ža rabić kamu škodu?

- A. Tak, jano zabaraniaje škodu rabić, bo zrabić sumysna kamu škodu — heta taki samy hrech, jak i ũkrašci.
- P. Što pawinien zrabić toj, chto ũkraŭ, abo sumysna zrabiŭ škodu?
- A. Toj, chto ũkraŭ, abo sumysna zrabiŭ škodu, pawinien ukradzienaje wiarnuć, abo niejak inakš adpłacić za зробlenuju kryŭdu.
- P. Jakoje jość wošmaje prykazańnie Božaje?
- A. Nia šwiedč falšywa na bližniaha swajho.
- P. Čaho zabaraniaje wošmaje prykazańnie?
- A. Jano zabaraniaje falšywa šwiedčyć, łhać, abhawarawać i rabić plotki.
- P. Jakoje jość dziewiataje i dzie-siataje prykazańnie Božaje?
- A. Nie pažadaj žonki čužoj i nie prah-ni ničoha, što nie twajo.
- P. Čaho nam zabaraniajuć hetyja prykazańni?
- A. Jany zabaraniajuć nawat pažadac čužoha.
- P. Jak karaciej možam wyrazić usie Božyja prykazańni?
- A. Ich možam wyrazić ahulnym prykazań-niem lubowi: Lubi Boha ũsim sercam, usiej dušoju, usiej dumkaj i siłaj swa-jej, a bližniaha swajho, jak samoha siabie.

8. Prykazańni kaścielnyja.

- P. Skolki jość prykazańniaŭ kaścielnych?

- A. Kašcielnych prykazańniaŭ jość piać.
- P. Čamu jany zawucca kašcielnymi?
- A. Zawucca jany kašcielnymi, bo ich ustanawiŭ Kaścioł.
- P. Chto Kaściołu daŭ prawa ŭstanaŭlać prykazańni?
- A. Prawa ŭstanaŭlać prykazańni Kaściołu daŭ Chrystus.
- P. Jakoje jość pieršaje kašcielnae prykazańnie?
- A. Ustanoŭlenyja światy światkawać.
- P. Z jakoj metaj Kaścioł ustanaŭlaje świat?
- A. Kaścioł ustanaŭlaje świat, kab addawać čeść Bohu, Matcy Božaj i światym u niebie.
- P. Jakoje jość druhoje kašcielnae prykazańnie?
- A. U niadzielu i światy Imšy św. słuchać.
- P. U jakich zdareńniach hetaje druhoje prykazańnie nie abiawiazuje chryścijanina?
- A. Druhoje prykazańnie nie abawiazuje tady, kali chto chwory, abo maje inšyja paważnyja pieraškody.
- P. Jakoje jość treciaje kašcielnae prykazańnie?
- A. Zahadanyja pasty paścić.
- P. Kali ŭ dzień posny možna nie paścić?
- A. Možna nie paścić u ciažkoj chwiarobie, u trudnych warunkach życia, abo majučy kašcielnae pazwaleńnie (dyspensu).
- P. Jakoje jość čaćwiertaje kašcielnae prykazańnie?

A. Prystupać raz u hod da Sakramentu Pakuty i kala Wialikadnia da šwiatoj Eucharystyi (Komunii św.).

P. Jak hrašyć toj, chto samawolna nia byŭ u spowiedzi i nia pryniaŭ kala Wialikadnia Komunii św.?

A. Hrašyć jon ciažka, bo nie spaŭniaje prykazańnia kaścielnaha.

P. Jakoje jość piataje kaścielnaje prykazańnie?

A. Časam zabaronienym uračystaha šlubu i wiasiella nie spraŭlać.

P. Jaki-ž heta budzie čas zabaronieny?

A. Časam zabaronienym jość Adwent i Wialiki Post.

9. H r e c h .

P. Što heta jość Hrech?

A. Hrech — heta jość šwiadomaje i samawolnaje narušeńnie prykazańnia Božaha, abo kaścielnaha.

P. Jaki bywaje hrech?

A. Hrech bywaje dwajaki: pierwarodny i ŭčynkowy.

P. Što takaje hrech pierwarodny?

A. Hrech pierwarodny—heta toj, u jakim my rodzimsia z pryčyny hrechu pieršaha čaławieka.

P. A što heta hrech ŭčynkowy (abo asabisty)?

A. Hrech účynkowy — heta hrech, jakoha my sami dapuskajemsia: dumkaj, słowam, abo účynkam.

P. Ci ũsie hrachi účynkowyja roŭnyja?

A. Nie, nia ũsie; bo adny jość wialikija, abo śmiarotnyja, a druhija — małyja, abo zwyčajnyja.

P. Što heta hrech śmiarotny?

A. Hrech śmiarotny — heta świadomaje i samawolnaje narušeńnie prykazańnia Božaha, abo kaścielnaha ũ ważnaj sprawie.

P. Jakuju škodu robić dušy hrech śmiarotny!

A. Praz hrech śmiarotny duša tracić łasku Božuju i zasłuhuje na wiečnuju karu.

P. A što heta jość hrech mały, abo zwyčajny?

A. Hrech zwyčajny — heta jość świadomaje i samawolnaje narušeńnie prykazańnia ũ mienš ważnaj sprawie, abo i ũ ważnaj sprawie, ale nia z poŭnaj świedańmaścij, abo wolaj.

P. Jakuju škodu robić dušy hrech zwyčajny?

A. Hrech zwyčajny aślablaje dušu i pryspasablaje jaje da hrechu ciažkoha.

10. Łaska Božaja i Sakramenty.

P. Ci čaławiek swajej ułasnej siłaj moža spoŭnić usie prykazańni i zasłużyć na nieba.

A. Nie, čaławiek na heta patrabuje łaski Božaj.

P. Što heta jość łaska Božaja?

A. Łaska Božaja heta jość pomač nadprzyrodna, jakuju z miłości swajej daje Boh dušy ludzkoj dla zbaŭleńnia našaha.

P. A chto nam wysłużyŭ łasku ŭ Boha.

A. Łasku ŭ Boha wysłużyŭ nam Pan Jezus praz muki i śmierć swaju.

P. Jakaja bywaje łaska Božaja?

A. Łaska Božaja bywaje dwajakaja: paświačajučaja i ŭčynkowaja.

P. Što heta jość łaska paświačajučaja?

A. Łaska paświačajučaja jość taja, jakaja čynić nas światymi i daje nam prawa ahladać Boha ŭ niebie.

P. Praz što my tracim łasku paświačajučuju?

A. Łasku paświačajučuju tracim my praz hrech śmiarotny.

P. A što takaje łaska ŭčynkowaja?

A. Łaska ŭčynkowaja jość taja, jakaja pamahaje nam da dobrych ŭčynkaŭ.

P. Ci Boh zmušaje čaławieka jści za łaskaj?

A. Nie, Boh čaławieka jści za łaskaj nie zmušaje, čaławiek sam pawinien iści za łaskaj.

P. Praz što my zdabywajem dla siabie łasku Božuju?

A. Łasku Božuju my zdabywajem praz światyja Sakramenty i malitwu.

P. A što heta jość św.św. Sakramenty?

A. Sakramenty — heta jość widomyja znaki, praz jakija my atrymliwajem łasku Bożuju.

P. Chto ŭstanawiŭ Sakramenty?

A. Sakramenty ŭstanawiŭ Pan Jezus.

P. Skolki jość św.św. Sakramentaŭ?

A. Siem: 1) Chrost, 2) Kryżmawańnie, 3) Eucharystyja, 4) Pakuta, 5) Kapłanstwa, 6) Żanimstwa, 7) Apošniaje namaščeńnie.

P. Što heta jość Chrost?

A. Chrost—heta jość Sakrament, katory adpuščaje hrech pierwarodny i robić nas chryścijanami.

P. Ci Chrost adpuščaje tolki hrech pierwarodny?

A. Chrost adpuščaje nia tolki hrech pierwarodny, ale i ŭsie ŭčynkowyja, jakich čaławiek dapuściŭsia pierad Chrostam.

P. Chto moža chryścić?

A. Chryścić moža: biskup, ksiondz, a ŭ na-
hłaj patrebie i koždy čaławiek.

P. Jak treba chryścić?

A. Wadoj paliwajučy haławu, treba wyhawarawać hetyja słowy: Ja ciabie chryšču
ŭ imia Ajca i Syna i Ducha Światoha.

P. Što heta jość kryżmawańnie?

A. Kryżmawańnie heta jość Sakrament, jak
i ŭmacniaje nas u wiery i łascy.

P. Chto moža kryżmawać?

A. Kryžmawać moža biskup.

P. A chto moža pryniać Sakrament Kryžmawańnia?

A. Sakrament Kryžmawańnia moža pryniać toj, chto ũžo achryščany i jość u łascy Božaj.

P. Kolki razoŭ možna kryžmawacca?

A. Jak Chrost, tak i Kryžmawańnie možna pryniać tolki adzin raz u žyćci.

P. Na što pry Kryžmawańni dajecca imia?

A. Pry Kryžmawańni dajecca imia, kab mieć nowaha Patrona i zastupnika pierad Boham.

P. Što heta jość Eucharystyja, abo Najświaciejšy Sakrament?

A. Eucharystyja—heta Sakrament, u katorym pad aznakami chleba i wina jość praŭdziwaje Cieła i Kroŭ Jezusa Chrystusa.

P. Kali ũstanawiŭ Chrystus Najświaciejšy Sakrament?

A. Chrystus ustanawiŭ Najświaciejšy Sakrament u Wialiki čaćwier na Apošniaj Wiačery.

P. Jak Pan Jezus ustanawiŭ Najświaciejšy Sakrament?

A. Pan Jezus pieramianiŭ chleb i wino ũ Cieła i Kroŭ swaju.

P. Jakimi sławami Pan Jezus dakanaŭ henaj pieramieny?

A. Nad chlebam Jon skazaŭ: Biarecie i jeźcie, heta jość cieła majo; a nad winom: Picie z jaho ũsie, bo heta jość kroŭ maja.

P. Štož astalosia z pieramienienaha chleba i wina?

A. Astalisia tolki aznaki, heta znača: wyhlad, smak i koler chleba i wina.

P. Kamu Chrystus daŭ prawa pieramianiać chleb i wino ŭ swajo Cieła i Kroŭ?

A. Biskupam i kapłanam.

P. Kali kapłany pieramianiajuć chleb i wino ŭ Cieła i Kroŭ Chrystusa?

A. Padčas Imšy św. tut-ža pierad samym padniasieńniem.

P. Što heta jość Imša św.?

A. Imša świataja — heta jość biazkroŭnaja achwiara Nowaha Zakonu, u katoraj Pan Jezus achwiarujecca praz kapłana.

P. Ci Pan Jezus jość ceły i toj samy tak pad aznakaj chleba, jak i wina?

A. Jak tam, tak i tut Pan Jezus jość ceły, heta znača: i Boh i čaławiek.

P. Pad jakoj aznakaj my pryjmajem Najświaciejšy Sakrament abo Komuniju?

A. Pad aznakaj chleba ŭ formie apłatki, abo hostyi.

P. A ci Chrystus dzielicca, kali hostyja padzielicca na častki?

A. Nie, Chrystus nia dzielicca, ale ŭwieś astajecca ŭ koŭnaj častačcy.

P. Čamu my Pana Jezusa nia widzim u hostyi, kali Jon jość tam uwieś z Cielam i Krywioj swajej?

- A. Bo Pan Jezus jość ukryty ũ hostyi i tamu nia widny wočam našym.
- P. A ci možna prystupać da Komunii, majučy na dušy śmiarotny hrech?
- A. Nia možna; treba ũpierać ačyścić dušu swaju na spowiedzi.
- P. Ci časta možna pryjmać Komuniju światuju?
- A. Da św. Komunii možna prystupać, chociaż i štodnia, tolki treba mieć da hetaha dobruju achwotu i być wolnym ad hrechu śmiarotnaha.
- P. Jakuju karyść maje čaławiek z Komunii światoj?
- A. Komunija św. ućwiardžaje čaławieka ũ cnocie i źwialičaje ũ im łasku Božuju.
- P. A ci možna prystupać da Komunii padjeušy?
- A. Da Komunii św. padjeušy prystupać nia možna; treba być našča, heta znača: ad 12 hadziny ũ nočy ničoha nia pić i nia jeści.
- P. Što heta jość pakuta?
- A. Pakuta—heta jość Sakrament, ustanouleny dzieła adpuščeńnia hrachoŭ, učinienych paśla Chrostu.
- P. Kali naša pakuta budzie dobraj?
- A. Naša pakuta budzie dobraj tady, kali my spoŭnim patrebnyja warunki.
- P. A jakija waruki patrebny da Sakramentu Pakuty?

A. Piać warunkaŭ: 1) Rachunak sumleńnia, 2) Žal za hrachi, 3) Pastanowa paprawy żyćcia, 4) Spowiedź, 5) Naprawa kryŭdy Bohu i bližniamu.

P. Što znača rachunak sumleńnia?

A. Rachunak sumleńnia znača: prypomnić i abličyć usie hrachi z taho času, z jakoha majem spawiadacca.

P. Što treba rabić, kab dobra prypomnić hrachi?

A. Treba ŭ myślach pierahledzić i razabrać Božyja i kaścielnyja prykazańni, hrachi hałoŭnyja, a ŭ kancy swaje abawiazki życiowyja i ich apuščeńni.

P. Na što treba ŭважаć, prypaminajučy hrachi?

A. Prypaminajučy hrachi treba ŭважаć, skolki разоŭ my dapuścilisia kožnaha hrechu, u jakich warunkach i pry jakich zdareńniach.

P. Što treba rabić, prypomniüşy hrachi?

A. Prypomniüşy hrachi, treba kajacca i žaleć za ich.

P. Čamu heta treba žaleć za hrachi?

A. Bo hrachami abražajem my Boha, a sabie piekła hatujem.

P. Što heta jość žal za hrachi?

A. Žal za hrachi heta jość wialiki smutak, što hrachami abrazilu my Boha, stracili nieba, a zasłużyli na piekła.

P. Jaki bywaje žal?

- A. Žal bywaje dwajaki: najlepšy i dobry.
- P. Kali bywaje žal najlepšy?
- A. Tady, kali my brydzimsia hrachami tolki z miłaści Boha.
- P. A kali bywaje žal dobry?
- A. Tahdy, kali my brydzimsia hrachami dziela taho, što baimsia stracić nieba, a zasłużyć na piekła.
- P. Katoryž treba staracca mieć žal?
- A. Žal najlepšy.
- P. A ci dosyć żalu dobraha, kab dostać adpuščeńnie hrachou?
- A. Dosyć, ale tolki ũ Sakramencie Pakuty.
- P. Što treba rabić, kab lahčej pabudzicca da żalu najlepšaha?
- A. Treba dumać ab mukach Pana Jezusa.
- P. Ci dosyć žaleć tolki za hrachi?
- A. Nia dosyć žaleć tolki za hrachi, ale treba jašče pastanawić bolš nie hrašyć.
- P. Što heta znača pastanawić bolš nie hrašyć.
- A. Pastanawić bolš nie hrašyć—heta znača: mieć ščyruju wolu bolš Boha nie abražać hrachami i ścierahčysia zdareńnia da hrech.
- P. Što heta znača spowiedź?
- A. Spowiedź—heta jość ščyraje wyjaŭleńnie pierad kapłanam usich hrachou dla atrymańnia razhrašeńnia.
- P. Ci spowiedź budzie wažnaj, kali chto zataić jaki hrech?

A. Kali heta byŭ hrech wialiki, dyk takaja spowiedź nia tolki budzie niawažnaj, ale nawat hrešnjaj.

P. A ci možna prystupić paśla niawažnaj spowiedzi da Komunii św.?

A. Paśla niawažnaj spowiedzi prystupać da św. Komunii nia možna, bo bylab jašče adna źniawaha Bohu.

P. A što treba rabić, kali spowiedź była niawažnaj?

A. Treba paŭtaryć tuju spowiedź, a nawat i ũsie spowiedzi, na jakich hrech byŭ zatajeny.

P. A ci spowiedź budzie wažnaj, kali chto zabudziecca skazać niejki wialiki hrech i prypomnić jaho ũžo pa spowiedzi?

A. Takaja spowiedź budzie wažnaj, jaje paŭtarać nia treba, a tolki prypomnieny hrech treba skazać na druhoj spowiedzi.

P. Jak treba prystupać da spowiedzi?

A. Treba stojačy na kaleniach pieražahnacca, skazać: Pachwalony Jezus Chrystus, kali apošni raz byŭ u spowiedzi, ci adprawiŭ pakutu, a paśla kazać swaje hrachi?

P. Što treba rabić, skazaŭšy ũsie hrachi?

A. Skazaŭšy ũsie hrachi, treba kazać: bolš hrachou nia pomniu, za hetyja ũsie ščy-ra žaleju, abiacajusia paprawicca i prašu razhrašeńnia.

P. Što treba rabić, jak ksiondz daje razhrašeńnie?

A. Treba stojačy na kaleniach bicca ũ hru-
dzi i kazać: Boža, budź miłaserny
mnie hrešnamu.

P. Što my atrymliwajem praz razhrašeńnie?

A. Praz razhrašeńnie my atrymliwajem ad-
puščeńnie hrachoŭ i darawańnie kary
wiečnaj.

P. A što jašče astajecca zrabić pa spowie-
dzi?

A. Treba spoŭnić naznačanju ksiazdzom
pakutu.

P. Što my atrymliwajem praz spaŭnieńnie
naznačanj pakuty?

A. Praz heta my atrymliwajem adpuščeń-
nie kary dačasnaj, jakuju treba byłob
adbyć na hetym świecie, abo pa śmier-
ci ũ čyscy.

P. Kali i jak heta adbywać naznačanju
pakutu?

A. Naznačanju pakutu treba staracca ad-
być tady i hetak, jak skazana na spo-
wiedzi.

P. Što pawinien pa spowiedzi zrabić toj,
chto skryŭdziŭ čym swajho bližniaha?

A. Pawinien kryŭdu naprawić.

P. Što heta jość kapłanstwa?

A. Kapłanstwa—heta jość Sakrament, kato-
ry dajeć čaławieku kapłanskuju ũladu
i patrebnuju da hetaha łasku.

P. Chto moža wyświacić na kapłana?

A. Tolki Biskup.

P. Što heta jość žanimstwa (małženstwa)?

A. Žanimstwa — heta jość Sakrament, praz katory mužčyna i kabieta, pryakajučy sabie wieru da śmierci, atrymliwajuć asabliušuju łasku Božuju, kab pabožna žyć i hadawać dziaciej.

P. Na što čytajucca zapawiedzi?

A. Kab dawiedacca, ci niama časam jakich pieraškod da žanimstwa.

P. Što heta jość Apošniaje światym Alejem Namaščeńnie?

A. Apošniaje św. Alejem Namaščeńnie — heta jość Sakrament ustanouŭleny dzieła padmohi duchowaj, a nawat i cialesnaj ciažka chworaha čaławieka, kali zdarouje ciela patrebnym jość dla zbaŭleńnia dušy.

P. Skolki разоŭ možna prymać hety Sakrament?

A. Apošniaje namaščeńnie možna prymać stolki разоŭ, skolki разоŭ čaławiek ciažka zachwareje.

P. Ci duša takoha čaławieka, katory pierad śmierciaj pryniaŭ patrebnaja Sakramenty, idzie adrazu ũ nieba?

A. Idzie adrazu ũ nieba, kali aproč hrachoŭ ciažkich i kary wiečnaj darujecca ci adpuskajecca čaławieku i kara dačasnaja.

P. Dzie čaławiek pašla śmierci adbywaje tuju karu dačasnuju?

- A. Pa śmierci karu dačasnuju čaławiek adbywaje ũ čyscy.
- P. Za jakija hrachi čaławiek adbywaje ũ čyscy karu dačasnuju?
- A. Čaławiek adbywaje ũ čyscy karu dačasnuju abo za hrachi zwyčajnyja, nieadpuščanyja pierad śmierciaj, abo za hrachi ciażkija, chacia i adpuščanyja, dy jašče nie adpakutawanyja.
- P. Praz što možna skaracić, abo j susim skasawać karu dačasnuju?
- A. Praz pakutu i adpusty.
- P. Što heta jość adpust?
- A. Adpust — heta jość darawańnie kary dačasnaj, katoruju za hrachi treba było-b adciarpieć na hetym, abo na tym świecie.
- P. Jakija bywajuć adpusty?
- A. Adpusty bywajuć dwajakija: 1) poŭnyja abo cełyja i 2)častkowyja.
- P. Kali adpust budzie poŭnym abo cełym?
- A. Adpust budzie poŭny, abo ceły tady, kali jon adpuščaje nam karu dačasnuju.
- P. Kali adpust budzie častkowy?
- A. Kali jon adpuščaje tolki niejkuju časć kary dačasnaj.
- P. Jak možna zdabyć adpust?
- A. Zdabyć adpust možna, spaŭniajučy naležnyja zahady i wymahańni Kaścioła.
- P. Chto moža zdabyć adpust?
- A. Adpust moža zdabyć tolki toj čaławiek, jaki nia maje na duży hrechu ciażkoha.

- P. Ci my možam tolki dla siabie zdabyć adpust, ci možam takža jaho achwiarawać dušam čyscowym?
- A. Nia tolki dla siabie, ale možam jaho achwiarawać i dušam čyscowym.
- P. A ci dušy čyscowyja sami dla siabie mohuć zdabyć adpust?
- A. Nie, dušy čyscowyja karystacca mohuć tolki z našych adpustaŭ.
- P. Ci wiedajem, jak doŭha duša adbywaje karu dačasnuju ŭ čyscy?
- A. Nie, nia wiedajem; dziela hetaha nia treba nikoli pierastawać malicca za dušy čyscowyja.
- P. Adkul adpusty biaruć swaju siłu?
- A. Adpusty biaruć swaju siłu z zasłuhaŭ Chrystusa, Matki Božaj i Światych.

11. Malitwa. Cnota.

- P. Što heta jość malitwa?
- A. Malitwa — heta jość ščyry zwarot dušy našaj da Boha.
- P. Jak možna malicca?
- A. Malicca možna mowaj i myślaj.
- P. Jakuju karyść daje malitwa?
- A. Malitwa hrešnaha čaławieka wiadzie da Boha, a sprawiadliwaha ŭćwiardžaje ŭ daskanalnaści.
- P. Čaho možna prasić u malitwach?
- A. U malitwach možna prasić usiaho, što

dobraje i nie praciŭnaje našamu zbaŭleńniu.

P. Jak treba malicca?

A. Malicca treba z pawahaj, nadziejaj i wytrywałaścijaj.

P. Čamu Boh nie zaŭsiody dajeć toj, čaho prosim?

A. Bo mahčyma, što błaħa molimsia, abo prosim nie taho, što patrebnaje zbaŭleńniu našamu.

P. Jakaja najwaŭniejšaja malitwa?

A. Najwaŭniejšaja malitwa jość Malitwa Chrystusawaja, abo „Ojča naš“.

P. Čamu „Ojča naš“ zawiecca malitwaj Chrystusawaj?

A. Bo jaje admaŭlać nawučyŭ Apostalaŭ sam P. Jezus Chrystus.

P. Jak nazwać možna ŭžycio čaławieka dobraha i paboŭnaha?

A. ŭžycio čaławieka dobraha i paboŭnaha nazwać možna ŭžyciom cnatliwym.

P. Što heta jość cnota?

A. Cnota — heta jość skłonnaść dušy našaj da dobrych ŭčynkaŭ.

P. Jakija jość cnoty?

A. Cnoty jość: Boŭyja (teolohičnyja) i maralnyja.

P. Jakija heta cnoty Boŭyja?

A. Cnoty Boŭyja — heta jość takija cnoty, katoryja biešpasredna adnosiacca da Boha: Wiera, Nadziejaj i Luboŭ.

P. A što heta jość cnoty maralnyja?

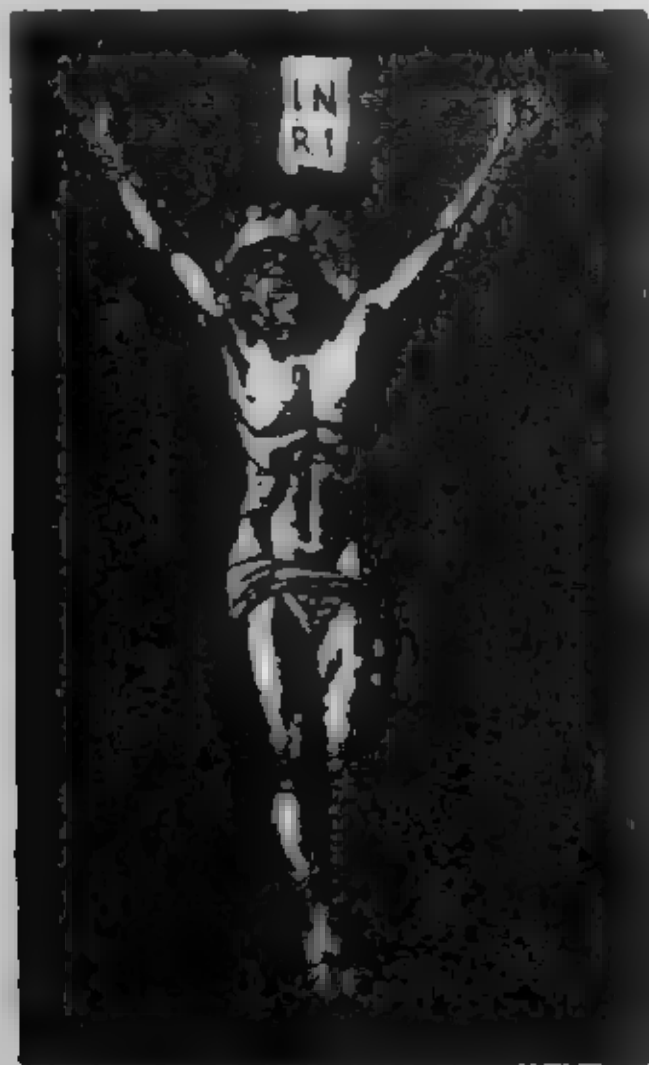
A. Cnoty maralnyja heta jość cnoty, jakija adnosiacca da račej stworanych, praz katoryja my imkniomsia da Boha.

P. Ci moža čaławiek zdabyć sabie ũsie cnoty?

A. Čaławiek moža zdabyć sabie ũsie cnoty, kali jon zaŭsiody budzie pastupać pa-wodle woli Božaj.

P. Skolki jość hałoŭnych cnotaŭ?

A. Nasuproć hałoŭnych hrachou jość siem hałoŭnych cnotaŭ: 1) Pakora, 2) Ščod-raść, 3) Čystaść, 4) Ciarpliwaść, 5) Strym-liwaść, 6) Spahadnaść i 7) Pracawitaść.

IV. MINISTRANTURKA

abo

sposab pasłuhawańnia da Imšy šwiatoj.

Ministrant, majučy pasłuhawać da Imšy, pamahaje ũ zakrystyi adziecca ksiandzu, potym biare imšał, nızka kłaniajecca pierad kryžam i wychodziačy z zakrystyi zazwonić, dajučy znać dla narodu, što ksiondz wychodzić z Imšoj św. Kali Imša św. budzie čytanaja, to treba zwanić tolki adzin raz, a kali śpiawanaja — to try razy. Pryjšoŭšy pierad aŭtar, ministrant klenkaje na adno kalena, potym uschodzić razam z ksiandzom da aŭtara i kładzieć tamaka na padušcy ci na pulpicie Imšał. Kali pierachodzić pierad aŭtarom z adnej starany na druhuju, to zaŭsiody klenkaje: na adno kalena,—kali Najšwiaciejšy Sakrament zakryty, i na dwa koleny,—kali Najśw. Sakrament atkryty.

Pałažyŭšy Imšał na aŭtary, ministrant schoodzić da stupieniaŭ aŭtara, pierachodzić na staranu Ewanhielii i tut uklenčyŭšy pierad stopniem aŭtara žahnajecca z ksiandzom i pačynaje adhawarawać psalm 42, a potym Confiteor i hetak dalej. Pasłuhujučy da Imšy, treba ũwažać, kab nie ahladacca, nia wieści jakoj hutarki, ale ũważna spaŭniać usio toje, što wymahajecca pry takim wysokim pasłuhawańni. Adhawarawajučy ministranturku, nia treba

śpiaśacca, ale adhawarawać i dawać adkazy ksian-
dzu ũwaźliwa, nia nadta mocna, ale i nia nadta
cicha.

**Paradak pasłuhawańnia bu-
dzie taki:**

Ksiondz. In nomine Patris et Filii,
et Spiritus Sancti. Amen. Introibo ad alta-
re Dei.

Ministrant. Ad Deum, qui laetifi-
cat juventutem meam.

K. Judica me Deus etc. et doloso
erue me.

M. Quia tu es Deus, fortitudo mea:
quare me repulisti? et quare tristis incedo,
dum affligit me inimicus?

K. Emitte lucem tuam etc. in taberna-
cula tua.

M. Et introibo ad altare Dei, ad Deum,
qui laetificat juventutem meam.

K. Confitebor tibi etc. et quare contur-
bas me?

M. Spera in Deo, quoniam adhuc con-
fitebor illi, salutare vultus mei et Deus
meus.

K. Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto.

M. Sicut erat in principio et nunc et
semper et in saecula saeculorum. Amen.

K. Introibo ad altare Dei.

M. Ad Deum, qui laetificat juventutem
meam.

K. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

M. Qui fecit coelum te terram.

K. Confiteor etc.

M. Misereatur tui omnipotens Deus et dimissis peccatis tuis, perducatur te ad vitam aeternam.

K. Amen.

M. Confiteor Deo omnipotenti, beatæ Mariæ semper Virgini, beato Michaeli Archangelo, beato Joanni Baptistæ, sanctis Apostolis Petro et Paulo, omnibus Sanctis et tibi Pater, quia peccavi nimis cogitatione, verbo et opere: mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideo precor beatam Mariam semper Virginem, beatum Michaellem Archangelum, beatum Joannem Baptistam, sanctos Apostolos Petrum et Paulum, omnes Sanctos et te Pater, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

K. Misereatur etc. ad vitam aeternam.

M. Amen.

K. Indulgentiam etc. — M. Amen.

K. Deus tu conversus vivificabis nos.

M. Et plebs tua laetabitur in te.

K. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam.

M. Et salutare tuum da nobis.

K. Domine, exaudi orationem meam.

M. Et clamor meus ad te veniat.

K. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Ciapier ksiondz uschodzić na stupieni aŭtara i na pieramien z ministrantam hawora:

K. Kyrie elejson. — M. Kyrie elejson.

K. Kyrie elejson. — M. Christe elejson.

K. Christe elejson. — M. Chryste elejson.

K. Kyrie elejson. — M. Kyrie elejson.

M. Kyrie elejson.

K. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Pašla taho ksiondz admaŭlaje malitwy, a skon-
čyŭšy hawora:

K. Per omnia saecula saeculorum.

M. Amen.

Kali ksiondz skonča malitwy (kallektu) i ad-
čytaje Epistalu, daje znak rukoju pa Imšale i tahdy
ministrant kaža:

M. Deo gratias.

Ustaje i pieranosić imšaŭ na staranu Ewanhielii.

K. Dominus vobiscum. — M. Et cum
spiritu tuo.

K. Sequentia sancti Evangelii secun-
dum N.

M. Gloria Tibi Domine.

Kali ksiondz pa Ewanhielii caŭaje Imšaŭ, mini-
strant klenkaje pa staranie Epistaly i kaža:

M. Laus Tibi Christe.

Pa Ewanhielii: Credo.

K. Dominus vobiscum. M. Et cum spiritu tuo.

Kali ksiondz pračytaŭšy Offertorium (achwiarawańnie), biare patenu z Hostyjaj i padyjmaje jaje na rukach, ministrant zwonić (pieršy raz). Pa achwiarawańni padaje ampułki z winom i wadoju, a potym biare tacku i ampułku z wadoj i paliwaje ksiandzu na palcy. Kali ksiondz skaža: „Orate fratres“, ministrant adkaszaje:

M. Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis, ad laudem et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram, totiusque Ecclesiae suae sanctae.

Pa skončanych cichich malitwach.

K. Per omnia saecula saeculorum —
M. Amen.

K. Dominus vobiscum. M. Et cum spiritu tuo.

K. Sursum corda. — M. Habemus ad Dominum.

K. Gratias agamus Domino Deo nostro.
M. Dignum et justum est.

Kali ksiondz skonča Prefacyju i hawora „Sanctus“ — ministrant zwonić (druhi raz) trojčy pa try razy, takim paradkam, kab uderyć zwanočkam dziewiać разоŭ. Pierad Padniasieńniem iznoŭ treba zwanić (treci raz) takim paradkam: kali ksiondz biare ŭ ruki Hostyju i žahnaje jaje, treba zwanić trojčy, kali ksiondz pryklenkaje — zwonicca iznoŭ trojčy, kali padyjmaje św. Hostyju — taksama trojčy, tolki z bolšym praciaham, a kali ksiondz iznoŭ klenkaje — taksama trojčy. Hetak sama zwonicca i pry padniasieńni kielicha. Na „Per ipsum“ (pie-

rad „Ojča naš“), zwonica (čacwierty raz) tak, jak na „Sanctus“. Potym ksiondz kaža:

K. Per omnia saecula saeculorum. —
M. Amen.

Končačy „Pater noster“:

K. Et ne nos inducas in tentationem.
M. Sed libera nos a malo.

Kali ksiondz pierałomić św. Hostyju:

K. Per omnia saecula saeculorum. —
M. Amen.

K. Pax Domini sit semper vobiscum.
M. Et cum spiritu tuo.

Potym, kali ksiondz biare Hostyju św. i dzier-
żačy jaje nad patenaj bjecca ũ hrudzi i kaža „Do-
mine“, — ministrant zwonie (piaty i apošni raz)
trojčy z praciaham. Pa komunii naliwaje ũ kielich
wina z ampułki, a potym z ampułak paliwaje ksian-
dzu na palcy winom i wadoju. Pastawiŭšy ampułki,
pieranosić imšał na staranu Epistaly.

K. Dominus vobiscum. — M. Et cum
spiritu tuo.

K. Per omnia saecula saeculorum. —
M. Amen.

K. Dominus vobiscum. — M. Et cum
spiritu tuo.

K. Ite missa est, a b o Benedicamus
Domino.

M. Deo gratias.

Kali-b ksiondz pakinuŭ imšał adčynienym, to
ministrant jaho pieranosić.

K. Benedicat vos omnipotens Deus, Pater et Filius et Spiritus Sanctus. — M. Amen.

K. Dominus vobiscum. — M. Et cum spiritu tuo.

K. Initium Sancti Evangelii secundum N.
M. Gloria Tibi Domine.

Pašla apošniaj Ewanhielii ministrant kaža:

M. Deo gratias.

Na hetym Imša šw. končycca. Ministrant biare z aūtara imšał i waročajecca idučy pierad ksian-dzom u zakrystyju.

UWAHA. Treba wiedać, što ũ Imšy žalobnaj (za niaboščyka): 1) nie adhawarawajecca na pačatku ũwieś psalm 42 „Judica me Deus“, 2) i ksiondz zamiest: „Ite missa est“ kaža: „Requiescant in pace“, na što jamu ad-kazwajecca „Amen“.

ŽMIEST.

I. Paciery	3
II. Katechizm ahulny	6
III. Katechizm ŗpadrabiazny:	
1. Ustupnyja pytańni	9
2. Ab Bohu	10
3. Anioły. Pieršyja ludzi	11
4. Jezus Chrystus — Zbaŭca świetu	14
5. Kaścioł	16
6. Apošnija rečy	18
7. Prykazańni Božyja	19
8. Prykazańni Kaścielnyja	22
9. Hrech	24
10. Łaska Božaja i Sakramenty	25
11. Malitwa. Cnota	37
IV. Mininstraturka abo sposab pasłuhawańnia da Imšy św.	40

